

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse epise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškanska ul. 6.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta . . . 20.— "
četrt leta . . . 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostojne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja izvršenja od peti-vrste po 40 vin.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebej plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravištvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.**

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

ALBIN SPREITZ:

Vzgojimo državni čut.

Pod omenjenim naslovom je tov. Rudolf Dostal v 27. številki „Učiteljskega Tovariša“ izjavil nekaj lepih misli vzgojiteljem v uračevanje in v ravnanje. — Bodi se meni dovoljeno, da osvetlim ta veljavni postulat moderne osnovne šole po svojem skromnem spoznanju.

Res je, da je predvsem državljanom velikih držav državljanski čut svojstven, globoko v duši zasidran.

Svetovna vojna je doprinesla sijajen dokaz, da v splošnem brezdomovincev ni, in da je postalo reklo nekaterim „ubi bene, ibi patria“ brezpredmetno, stavek brez stvarne podlage.

So to enostavni psihološki vzroki: plemenska duša, ojačena predvsem v mladini po tradicijah velikih mrtvecev, neoporečnih gospodarjih živih, ki daje ljudem iste narodnosti približno slično duševno mehaniko in jim začrta pot v vseh velikih življenjskih vprašanjih. Nadalje pa naravno in razumljivo psihološko dejstvo, da žele mase po svojih voditeljih te ali one politične skupine uveljavljati svoja stremjenja v od narave in okoliščinah odkazanih krajih bivanja in delovanja. Končno pa je še možnost razvitega državnega čuta pripisati važnemu dejstvu, da je izločen vpliv ljudi drugih duševnih ustrojev-tujcev. — Ta psihološka dejstva nam naj usmerjajo pot pri privzgojiti državnega čuta.

Ohranimo v naših potomcih čisto plemensko dušo! — Res je, da izhaja iz staršev različne narodnosti več nadvrednih duhov, kakor je to dokazal nauk o podedovanju, a pri narodu to nikakor ne pride vidno v poštev.

Veliki francoski mislec in sociolog Gustave Le Bon je napisal uračevanja vredno resnico, da streme najrazličnejše politične stranke pod različnimi imeni za istimi političnimi cilji. V svetovnoslavni njegovi knjigi „Psihologični zakoni razvoja narodov“ (slovenski prevod Alb. Ogrisa) čitamo na 76. strani: „Vzamimo od početka Francijo, to je eno izmed onih dežel na svetu, ki je pretrpela najgloblje prevrate in kjer so se v nekaterih letih spremenile

politične institucije navidezno najkoreniteje in kjer so stranke dozdnevno najbolj različne. Ako premostimo s psihološkega stališča ta navidezno tako raznolika mnenja, te vedno si nasprotujoče stranke, lahko konstatiramo, da imajo v resnici popolnoma isto podlago, ki izraža natančno ideal našega plemena. Intrinsigenti, radikali, monarhisti, socialisti, z eno besedo, vsi zagovorniki najrazličnejših doktrin, teže pod različnimi imeni za popolnoma istovetnim ciljem: absorpcijo posameznika od države. Po čemer hrepene vsi z isto vne- mo, to je stara centralistična in cezarična vlada, država, ki vodi vse, ureja vse, absorbira vse, uravnava najmanjše posameznosti v življenju državljana in ga varuje skrb, da bi moral pokazati le iskrico prevdanka in inicijative. Naj se imenuje oblast na čelu države kralj, cesar, predsednik itd., to je brez pomena, naj si bo ta oblast karkoli, ona bo imela nujno isti ideal in ta ideal je ravno izraz čustev plemenske duše. Drugega bi ne trpela. — Toda bodi dovolj! Po analogiji pa ne velja to samo v Franciji. — Od političnih strank najrazličnejših programov torej ne preti takšna velika nevarnost za obstoj države, če tvorijo državo ljudje iste ali slične plemenske duše. Stranke oblikujejo po svoji moči državo, ali v celokupni interes naroda, ali v interes gotovih slojev. Prepuščamo presojo v vsakem slučaju politikom! — Važno pa je, da ne bode tuji v naši očetnjava nikdar političnega vpliva, ker le ti so zmogni spreminjati našo plemensko dušo. Nadalje je treba delati na duševno zbližanje vseh naših treh plemen. O tem pa se je že premno pisalo in se še vedno piše. Prav tako!

„Uredbe vzgajajo šloveka!“ Preosnujmo naša vzgajališča, v kolikor pritiče našim razmeram, po načelih šolskih občin, samovladanja učencev. Prinašajmo z eno besedo „več demokratizma v šolsko sobo!“ Ustavoznanstvo, ki se ga učenci pridobijo na igrajoč način, je zelo važen predmet za pravilno pojmovanje državnega ustroja in ustavnega življenja. Bodoči državljani razvidi z veliko jasnostjo, da zavise vse uredbe (v najsplošnejšem smislu besede) od svoječasne prevladajoče naro-

dove volje. — Tov. Dostal pravi: „Zavalimo kamen pozabnosti na preteklost, naš pogled bodi vrpt edino v bodočnost!“ Ne morem se pridružiti temu mnenju. Ivan Cankar pravi nekje: „Čim tesnejše so sence, tem silnejše je hrepenenje po luči!“ — Ravno poznanje vsega gorja in temnih ciljev bivših naših avstrijskih krvnikov je prešinilo slehernemu plemenskemu Jugoslovancu vso notranjost in mu ojačilo voljo in pogum za težek boj osamosvojitve. Svobode smo le tedaj veseli, če poznavamo sužnosti. Treba je demonstrirati preteklost.

Privzgojitev državnega čuta mladini bodi torej najimennitnejša naloga državlanske vzgoje.

„Narodna Prosveta“ o organiziranju slov. učiteljstva in njega prvakah.

Slavnostna številka „Narodne Prosvete“ je ob priliki kongresa prinesla pod naslovom „Jugoslovanski pokret učiteljstva v Sloveniji in zasedenih krajih“ članek, ki opisuje slovenske učiteljske organizacije in delovanje naših stanovskih prvakov tov. Luke Jelenc in Engelberta Gangla. Od obeh prinaša tudi slike. Članek se glasi v prevodu sledeče:

Slavnosti odkritja Prešernovega spomenika v Ljubljani l. 1905. se je udeležil tudi srbski tovariš Jovan P. Jovanović, urednik „Prosvete“ v Kragujevcu. Ob tej priliki je s slovenskim učiteljstvom, razpravljal, kaj bi se storilo v prilog medsebojnemu spoznavanju in zbližanju vsega jugoslovanskega učiteljstva.

Ko se je vrnil Jovanović v Srbijo, je napisal v „Prosveti“ članek: „Jedna misao i jedan predlog“, kjer se zavzema za to, da bi pričelo jugoslovansko učiteljstvo vsako leto prirediti obče jugoslovanske skupščine in razstave.

Zaveza jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani je šla še dalje in je skušala ustanoviti Jugoslovansko učiteljsko zvezo. V to se je nudila prilika 17. do 22. avgusta leta 1906., ko je v Beogradu praznovalo Učiteljsko udruženje 25 letni jubilej svo-

jega obstanka in se je vršil prvi kongres srbskega učiteljstva.

Na XVIII. skupščini Zaveze jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani, ki se je vršila dne 2. junija 1906 v Šoštanju, je stavil tov. Ivan Šega sledeči predlog: „Delegacija Zaveze izvoli štiri člane, ki naj se udeležijo srbskega učiteljskega kongresa v Beogradu dne 17. do 22. avgusta 1906, da se dogovore o vsem potrebnem zaradi ustanovitve Jugoslovanske učiteljske zveze. V deputacijo so bili izvoljeni: tov. Engelbert Gangl, Luka Jelenc, Ivan Šega in Milivoj Berberović.

Pripravljalni odbor za snovanje Jugoslovanske učiteljske zveze je sklical ustanovni shod te zveze v Beograd. Konferenca se je vršila dne 29. avgusta 1906 in so bili na njo povabljeni vse zveze učiteljskih društev jugoslovanskih narodov. Konferenco je otvoril tovariš Luka Jelenc iz Ljubljane in predlagal za predsednika tovariša Davorina Terstenjaka iz Zagreba. Poročevalec je bil tov. Ivan Šega.

Konferenca je sprejela sledečo resolucijo: „Učitelji Srbi, Hrvati in Slovenci, ki prisostvujejo l. srbskemu učiteljskemu kongresu, enodušno izrekaajo željo, da bi se učvrstilo in organiziralo moralno edinstvo med jugoslovanskim učiteljstvom. Zategadelj pozivljajo vse navzoče, da razmišljajo, kako bi se popularizirala ta ideja, in pozivljajo začasni odbor, ki je vodil to posvetovanje, naj ukrene, da se skliče leta 1907. ob velikih počitnicah prvi jugoslovanski učiteljski sestanek, ki naj realizira to idejo.“

Poročevalec tov. Ivan Šega je sestavil pravila, in začasni odbor jih je razposlal učiteljskim zvezam s pozivom, naj se izrazijo o njih. Tedanje državne razmere jugoslovanskega plemena na gorenjem delu Drine in Save so pa onemogločale, da bi se realizirala ta ideja.

Ob prevratu in razpadu nasilne Avstrije, sta pa zopet prihitela v Beograd tov. Engelbert Gangl in Luka Jelenc, kot zastopnika slovenskega učiteljstva, da pospešita združenje in stanovsko ujedi-

LISTEK

† Anton Fakin.

„Blagor mu, ki se spočije,
v črni zemlji v grobu spi!“
Fr. Cegnar.

In zopet je odšel eden iz naših vrst v boljšo bodočnost. — Umrl je namreč tov. Anton Fakin, nadučitelj v p. na Repentabru v sežanskem okraju na Primorskem. — Kakor je bil že „Učit. Tovariš“ poročal, pokopali so ga na Binkoštni ponedeljek (24. 5.) na Repentabru z velikimi častmi.

Ker je tovariš Anton Fakin deloval 40 let na učiteljskem polju vztrajno in dobro, je vreden, da se ga sponinjamo v posebnem „Nekrologu“, ter ga s tem ovčkovečimo, kajti zasluge na šolskem polju je umestno uračevati in to osobito z ozirom na sedanje žalostne čase.

Anton Fakin se je porodil 9. junija leta 1848, v Škrbini pri Komnu na goriškem Krasu od kmetskih staršev. — Pohajal je v ljudsko šolo v Škrbini in potem je ostal — po dovršeni ljud. šoli — doma. Ker bi se rad nadalje naobraževal, sprejel ga je bil Josip Kavčič, tačasni notar v Komnu, za svojega pomožnega pisarja. Vsak dan je hodil tri četrti ure dolgo pot iz Škrbine v Komen k notarju pisat za malenkostno

plačilo. — V prostem času je rad čital knjige razne vsebine; priljubile so se mu učiteljske in pedagoške knjige, koje je rad prebral. — Več let se je sam — kot samouk — pripravljaj za težavni učiteljski stan. Končno se je oglasil na učiteljskem izpitu in ga srečno izvršil po znanem starem šol. zakonu. Dne 11. novembra 1873, l. je bil imenovan potovalnim učiteljem za Kazlje-Štorje pri Sežani in 5. marca l. 1877. je nastopil učiteljsko službo na enorazrednici na Repentabru pri Opčinah, kjer je služboval več let kot učitelj-voditelj. Ko se je bila šola razširila v dvorazrednico, je tam bil imenovan nadučiteljem voditeljem dvorazrednice ter je tam služboval uspešno do 1. septembra l. 1913. to je skozi 36 let. — Ves čas svojega učiteljevanja se je uspešno trudil zadostiti učiteljski zadači in je imel na svoji šoli dobrih uspehov. Skušal se je v teku dolgih let nadalje naobraževati, da bi bil zadoščal zahtevam novejšega časa in novejših zahtev. —

Po 40 letnem učiteljevanju je stopil na lastno prošnjo v pokoj l. septembra leta 1913. — Istega leta je bil na Repentabru imenovan 9. julija repentaborskim častnim občanom za šolske zasluge v občini, ki si jih je stekel kot šolski voditelj in obenem kot občinski tajnik. — Čast občini, ki tako časti svoje učitelje! — Anton Fakin je lepo živel v miru na Repentabru, kajti stanoval je kot vdovec pri svoji

ljubki hčerki Marici, ki je bila tam — in je še sedaj — učiteljica. — Tako je veselo in skoraj brezskrbno preživljal prijetne čase v miru po dolgem delu ter obenem skrbel še za sina, ki se je takrat še šolal v mestu in je sedaj šolatelj prava na zagrebški univerzi. —

Pa prišli so tudi za našega Antona Fakina bridki časi vojne in vsled vojnih razmer je popihjal v begunstvo na Štajersko, kjer je živel 14 mesecev v Češnjevicah pri Radgoni. Potem se je vrnil srečen in vesel zopet na Repentabor, ker je bila njegova iskrena želja doživeti zadnja leta na priljubljenem mu Repentabru in biti po smrti tudi tam pokopan. — In tako se mu je izpolnila srčna želja — po pesnikovih besedah: „V zemlji domači da truplo leži,“ kajti tam so ga pokopali z veliko častjo. — Impozantnega pogreba se je udeležilo ogromno ljudstva domačinov in tudi zunanjih, sorodnikov in okrog 30 učiteljev in učiteljic, ki so mu došli skazati zadnjo čast. Na splošno se mora omeniti, da je bil pogreb za Kras, kjer so vasi precej narazen, nekaj posebnega ob sedanjih razmerah. Ob odprtem grobu sta se od rajnega poslovila dva govornika, in sicer sedanji nadučitelj na Repentabru g. Jos. Ravbar v imenu učiteljstva in šole ter g. obč. odbornik Anton Guštin v imenu starešinstva. — Prilčno mu je zapelo domače „Pevsko društvo“ dve v srce sega-

joče žalostinke in sicer tako, da je mlado in staro plakalo. —

Anton Fakin je bil tih in miren človek, v društvu je bil rad vesel in je marsikako povedal v razveseljevanje navzočih. — Imel je posebno manijo, da se je nosil vedno v črni obleki, s salonsko, črno suk-njo, črno kravato in trdim, črnim, okroglim klobukom. — Ako bi ne imel brk in brade, bi ga bil nepoznanec lahko smatral za duhovnika. Kot učitelj je bil vester in naprednega mišljenja. Pri vsakoletni okrajni učiteljski konferenci in tudi pri zborovanjih „Učiteljskega društva za sežanski okraj“ se je gotovo pri debati oglašil tudi on „k besedi“ vstal je in povedal vedno kaj smešnega. Smejal se je sam in smejalj smo se vsi navzoči v veliko radost označenih besed, koje je znal vedno primerno pogoditi. — Naš Anton Fakin je bil dober tovariš in prijatelj. Še celo iz begunstva — iz Češnjevic — mi je večkrat dopisoval in jaz njemu. To sva delala — kot begunca — tudi ob času, ko se je bil že vrnil na Repentabor, kajti tudi od tam, akoravno pod italijansko cenzuro, mi je pisal pisma in dopisnice v begunstvo. — Tako na primer mi je pisal žalostne vesti iz begunstva iz Češnjevic pri Radgoni. Baš tako so me zanimala poročila iz Repentabra še po vrnitvi iz begunstva. — Zadnje dopisnice mi je pisal 20. novembra in 30. decembra